

Oudere werknemer? Lager loon!

Bernard van Praag , 16-12-2009 10:49

reageer 185 reacties

Naarmate werknemers ouder worden, neemt hun productiviteit af, terwijl zij meer gaan verdienen. Dat kan zo niet langer.

Er zijn in onze beschaafde samenleving een aantal politiek-correcte taboes, die niet straffeloos doorbroken kunnen worden. Toen minister Donner in het programma Buitenhof van 6 december ineens wat freischwebend begon te filosoferen over bestaande en gewenste leeftijd-loonprofielen, dacht ik zo'n moment te beleven.

Ik bewonderde de moed van de bewindsman.

Het verhaal van de minister is eigenlijk heel eenvoudig. De arbeidsproductiviteit van het individu neemt in het begin van het leven toe door het opdoen van kennis en ervaring, maar na een zekere top, meestal ergens tussen 40 en 50 jaar, buigt dat productiviteitsprofiel om en gaat horizontaal verlopen of zelfs dalen.

Platter

Wat platter gezegd, naarmate de werker ouder wordt, gaat hij minder opbrengen per euro aan loonkosten. Die productiviteitstop is er altijd, ook al kan hij naar beroep en individu verschuiven. Zo zullen voetballers de top bereiken op 23 jaar, terwijl de 80-jarige Haitink nog iedereen in vervoering kan brengen.

Nu zullen er weinig mensen zijn die diep in hun hart twijfelen aan de algemene geldigheid van een eerst stijgend en later weer dalend productiviteitsprofiel. Het is echter heel wat anders om deze onaangename waarheid als betrekking hebbende op de eigen persoon onder ogen te moeten zien.

Daarom ontkennen vele individuen het met grote hardnekkigheid.

Het is ook een verschrikkelijke waarheid voor vakbonden. Het suggereert immers dat als loonprofielen niet in de pas lopen met het productiviteitsprofiel, de oudere werknemer in het algemeen overbetaald wordt voor zijn werkzaamheden.

Er zijn ook veel politiek-correcte wetenschappers, zowel arbeidseconomen als arbeidspsychologen, die het heftig ontkennen op 'zuiver wetenschappelijke' gronden. De waarheid is echter dat er erg weinig grootschalig onderzoek gedaan is naar het verband tussen leeftijd en productiviteit en dat er bij zowel wetenschappers als subsidiegevers een aversie bestond empirisch onderzoek ter zake te entameren.

Overigens is het geluid van Donner niet geheel nieuw

Er zou eens iets kunnen uitkomen.

Een van de weinige onderzoeken is van Vegard Skirbekk (2008), die overtuigend bewijs uit de verspreide literatuur bijeengeharkt heeft. Zijn inzichten zijn op een in april gehouden Netspar-conferentie en in *The Economist* uitvoerig besproken.

Moed

Het getuigt van politieke moed dat Donner deze kwestie op de politieke agenda tracht te zetten en het is hoog tijd ook. Zolang het aantal niet meer zo blonde werkers in de beroepsbevolking laag was, konden wij ons de luxe en solidariteit veroorloven de beloning aan het eind van het werkzame leven niet te laten dalen. Nu, en in steeds sterkere mate, zal handhaving van deze nobele traditie de werking van de arbeidsmarkt gaan verstoren.

Bedrijven kunnen immers op bedrijfseconomische gronden niet op grote schaal werkers meer betalen dan zij opbrengen. Het is daardoor dat oudere werkers worden uitgestoten uit het arbeidsproces en geen kansen krijgen terug te keren.

Vakbond

Deze erkenning betekent echter niet dat oudere werkers nu maar op individuele basis met hun werkgever moeten gaan onderhandelen over de termen waarop zij nog een paar jaar in dienst kunnen worden gehouden. Hier ligt een belangrijke taak voor de vakbond, die mede op basis van wetenschappelijk onderzoek moet gaan onderhandelen met bedrijven over een verantwoorde wijziging van het loonprofiel per bedrijfstak, beroep en leeftijd. Die vernieuwde loonprofielen moeten dan worden vastgelegd in de cao's.

Overigens is het geluid van Donner niet geheel nieuw. Onder mijn leiding bracht de WRR in 1993 het rapport *Ouderen voor Ouderen* uit, waarin deze ideeën enigszins voorzichtig, maar toch

duidelijk, waren neergelegd. De voorzitter van de WRR was toen... Donner. Een drachtperiode van zestien jaar. Dit geeft wel aan hoe buitengewoon delicaat deze kwestie lag en ligt in het Nederlandse sociale klimaat.

Bernard van Praag is emeritus universiteitshoogleraar toegepaste economie aan de Universiteit van Amsterdam